

تلاش برای تحقق آموزش به زبان مادری، مبارزه برای آزادی است!

اعلامیه به مناسبت روز جهانی زبان مادری

روز ۲ اسفند برابر با ۲۱ فوریه، روز جهانی زبان مادری است. ۲۰ سال پیش بود که سازمان بین‌المللی یونسکو با اعلام رسمیت این روز به‌عنوان روز جهانی زبان مادری، طی فراخوانی خواستار رسمیت یابی حقوق گروه‌های ملی و اتینیکی برای آموزش به زبان مادری شد. یونسکو در خطابه‌ای کلی، از همه دولت‌های ناقض این حق طبیعی انسان‌ها خواست که زمینه تدریس به زبان مادری در نظام آموزشی این کشورها را فراهم آورند.

این ابتکار فراملی، ابتکاری در راستای محترم شمردن حقوق ملی، حاصل مبارزه‌ی درازمدت میلیون‌ها انسان برای برخورداری از یک حق بدیهی بود. این برآمد، تداوم منطقی لزوم پایبندی همگانی به حقوق آحاد بشر و هویت ملی هر جمع

انسانی محسوب می‌شد که دویا به بنیادین منشور حقوق بشر به شمار می‌روند. تصریح و تأکید بر ضرورت برخورداری از حق آموزش به زبان مادری فقط لازمه آزادی نیست، بلکه خود آزادی است. نوعی از ارزش‌گذاری برای ظرفیت فرهنگی انسان‌هاست که هرگونه زیر سؤال بردن آن در هر حد و سطحی، جز نقض و نفی آزادی معنای دیگری ندارد.

بهره‌مند شدن از رشد و پرورش آزادانه، در زمره حقوق مسلم و پایه‌ای همه انسان‌هاست و شناخت آنان از گنجایش‌های زبان مادری بر پایه درک علمی و تعلیم و تسلط بر آن، جزو ملزومات رشد و تعالی هر جامعه‌ای است. هم از این‌رو تحصیل به زبان مادری ضرورت درجه اول می‌یابد. عدم آموزش زبان مادری یعنی محروم کردن آن زبان از استعدادها و فرزندان و این خود، مانع شکوفایی و خلاقیت لازم در کودکانی است که به زبان دیگری جز زبان مادری آموزش می‌بینند.

یک‌صدسال از ورود اجباری ایران به مسیر انحصار یک زبان و تحمیل سیستماتیک آموزش به زبان فارسی بر نوباوگان غیرفارسی‌زبانان می‌گذرد. راهبرد مبتنی بر آموزش فقط به یک زبان، آسیب‌های فرهنگی و اجتماعی بسیاری، نه تنها بر تبعیض دیدگان بلکه بر کل کشور وارد آورده است. چندزبانه بودن یک کشور که جزو ثروت‌های ملی آن شناخته می‌شود، متأسفانه در ایران، از سوی کارگزاران این راهبرد، مانعی برای مدرنیزاسیون کشور و تحقق همبستگی ملی القاشده و در نتیجه همین گفتمان انحرافی، کشور در بهره‌گیری از ثروت ملی خود داشته‌اش محروم مانده است. پیشبرد چنین سیاستی نمی‌توانسته است بدون چوب و ترکه در مدارس، تحقیر و توهین در مؤسسات عمومی و تمسخر در سطح عامه و میدان دادن به یک‌رشته ابتذال‌ها صورت بگیرد.

این سیاست، بر ضد رشد و غنی‌مندی چندین زبان در کشور ما بوده و مانع از زایایی فرهنگ و هنر در مقیاسی گسترده و شکوفایی این زبان‌ها گردیده است. این در حالی است که شناخت و رشد زبان مادری عامل مهمی برای یادگیری زبان دوم و زبان‌های دیگر هم است. آموزش به زبان مادری می‌تواند زمینه‌ساز تأثیرگذاری متقابل زبان‌های مختلف بر روی یکدیگر شده و تقویت روند فرهنگ‌سازی در کشور و توسعه و ارتقای هنر و ادبیات و ره‌آوردها و دستاوردهای دیگر را در پی داشته باشد.

به چالش کشیدن تبعیض علیه زبان‌های غیرفارسی در ایران اما هیچ‌گاه دچار توقف نشده است. این مبارزه، قدمتی به عمر اعمال همین تبعیض دارد و طی یک قرن گذشته، تلاش‌های سیاسی و فرهنگی گسترده‌ای برای اعاده همین حق و تحقق آن انجام‌گرفته است. کوشش‌ها برای رسیدن به این حق اولیه و بدیهی و خواست مطالباتی رفع تبعیض زبانی و فرهنگی آن اندازه نیرومند و تا بدانسان پردامنه بوده است که در فردای انقلاب، حتی در قانون اساسی تبعیض‌بنیاد جمهوری اسلامی نیز ناگزیر در ماده‌های ۱۵ و ۱۹ گنجانیده شد. ماده‌هایی که بر حق استفاده از زبان مادری تأکید و تصریح دارند. اما همین اصول مصرح در قانون اساسی، علیرغم پیگیری‌ها و مبارزات روشنفکران و فعالین مدنی متعلق به حوزه این زبان‌ها، تاکنون و طی چهل سال بلا اجرا مانده است، زیرا که نه فقط باوری به آن‌ها ندارند بلکه در این چهار دهه با این استدلال چوبین و بهانه که شرایط هنوز آماده نیست، اجرای آن‌ها را به تعویق انداخته‌اند.

جمهوری اسلامی که در این زمینه معین وارث پادشاهی پهلوی است، با اتکال به حمایت و فشارهای جریان‌هایی در درون و بیرون از حکومت که مدافع سرسخت آموزش فقط به یک‌زبان در ایران‌اند، همچنان از اجرای حداقلی این دو ماده‌قانون اساسی خود نوشته سر باز می‌زند. در مقابل اما، هر پیگیری سیاسی و فرهنگی در این رابطه را بلافاصله با داغ و درفش و زندان پاسخ می‌دهد. مقاومت

سیاسی حکومت و طرفداران رنگارنگ چنین تبعیضی در درون و بیرون حاکمیت، مانع از تحقق این حق بدیهی چندین ده میلیون نفر از مردم ایران گردیده است. بر همین اساس هم، مطالبه حق برخورداری از آموزش به زبان مادری، از نگاه حکومت اسلامی که منکر چنین حقی است، به یک مسئله سیاسی و حتی امنیتی تبدیل شده و با مبارزه سیاسی علیه حکومت گره خورده است. این مقاومت ظالمانه باید درهم شکسته شود. لازم است که نیروهای مردمی، همزمان با کار فرهنگی در این عرصه، مبارزه برای احقاق حق آموزش به زبان مادری را سازمان دهند. اولین گام در این مبارزه، مطالبه حق تحصیل به زبان مادری کودکان غیرفارسی‌زبان است.

گروه کار ملی- قومی حزب چپ ایران (فدائیان خلق)

۲ اسفند ۱۳۹۷ روز جهانی زبان مادری